

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 17. Circa naturam & essentiam Iuramenti, & vitia contraria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

ut intelligitur secus peculiari hoc dicentis intentione. Si enim intenderet, aut existimaret, se iurare adducendo summam veritatem, quae est Deus in testem, manifestum esset iuramentum. *S. verum iuramentum, num. 1. Azor. tom. 1. l. 11. cap. 3. quæst. 1. Sotus de iuram. abus. cap. 4. Arag. 2. 2. quæst. 89. art. 1.*

170 Nec iuramentum est, quod communiter dici solet, ad affirmandum, quempiam nummis carere, aut nihil edisse, *Maledicti nummi, quos habeo: Maledictum quod hodie edi.* Quia maledictio non cadit in personam: sicut enim iuramentum esset; sed cadit in nummos, vel in esum. *Suar. l. 1. de iurament. capite 13. numero 28.*

171 Nec est iuramentum vulgare illud: *Tantos Angeles vengam por mi alma, quantas veces aucto hecho esto.* Quia hæc dicendi formula non habet contrariam maledictionem in se includam. Sed solus est sensus; Gauderem, ut tot vengam Angeli me reciperent: ut solet etiam dici: *Tot por mi alma os haberem, quot te habere credo.* *Sanch. l. 3. cap. 2. num. 39.*

172 Hæc autem verba: *Melius me seruet Deus, vulgò, Mejor me guarde Dios, que esto es asi.* dupliciter possunt dictari. Primò, comparatione, nempe, quando significare volentes aliquid, quem quidpiam male facere, dicimus *Melius illi Deus seruet: & in hoc casu iuramentum non includunt.* Quia nullam claudunt execrationem. Secundò, non comparando, sed affirmando; ut si velim asserere, me aliquid non fecisse, dicam sic: *Melius mihi faciat Deus, quam ita fecerim: Me or me guarde Dios, que yo tal hice: & hoc sensu sunt iuramentum.* Quia contrariam includunt execrationem *Sanch. l. 3. cap. 2. num. 40.*

173 Nec hæc verba, *Habeat ac perfidus, aut hæreticus, aut mendax: vulgò, Ruinsea yo, sea ba.* Habeat tenudo por herege, traidor, mentiroso, si esto no vt perfidus, sunt iuramentum. Quia idem significans, vel ut ac æstima me tale, si hoc non ita est: hæreticus. & ita sensum execratorium non efficiunt. *Sanchez l. 3. cap. 3. num. 41.*

174 Tandem hæc verba, *Occidar, amputentur mihi aures: vulgò. Que me matem, & me corren las orejas, si esto no es asi,* in rigore iuramentum execratorium præ se ferunt, sicut esset iuramentum, *Diris pugionis istibus punctum confodiar, si hoc ita non est.* At ut communiter ea verba circumferuntur, iuramentum non claudunt. Quia non dicuntur ea verba, quasi id sibi malum imprecando Deum, ut tanquam Iudex vindictam sumat de dicente, si mendax existat: sed dicuntur instar cuiusdam sponsonis. *Sanchez l. 3. sum. capite 2. numero 42.*

CAPVT XVII.

Circumstantiam & essentiam iuramenti, & ritia contraria.

PROBL. XIV.

Iuramentum Execratorium falsum est, & non est distincta speciei necessario in Confessione aperienda.

AD hoc reliquaque huiusce Capitis Problemata recolo ex *sect. 1.* Ex parte modi iurandi diuidi Iuramentum in solemne & simplex in Iudiciale, & extrajudiciale in Tacitum, & expressum in Absolutum, & Conditionatum Iuramentum per simplicem contestationem, vel per execrationem. Certè hæc omnia iuramenta specie non differunt in ratione iuramenti, neque eorum diuersitas est necessaria in Confessione manifestanda. Quia cum essentia iuramenti sita sit in inuocatione diuini testimonij: quod inuocetur hoc, vel illo modo, materiale, & per accidens est ad iuramenti rationem. Dixi *In ratione iuramenti.* Ex alio enim capite posset habere malitiam necessariam in Confessione aperiendam: verbi gratia si iuramento fuerit adiuncta Blasphemia: vel si falsum iuramentum quis in iudicio interrogatus proferret. Nam esto illud iuramentum non cederet in tertij præiudicium: nihilominus quia ex virtute obedientie, vel iustitie legalis quis obligatus erat legitime interroganti veritatem respondere, & occultauit, insuperque occultationi iuramentum addidit: duplex peccatum, vel vnum cum circumstantia specie distincta commisit nempe peccatum inobedientie seu iniustitie, & peccatum Periurij. Attamen de iuramento execratorio falso quæserim, an propter execrationem sit in eo, malitia specie distincta à iuramento, in Confessione necessariam aperienda?

Est quidem. Quia iurans falso, interposita vita propria, vel parentum suorum, (v.gr.) inuocat Deum, ut se, vel parentes vita priuet, si in assertionem fallit. At talis inuocatio est contra charitatem, vel pietatem: Ergo est malitia specie distincta, necessariam in Confessione manifestanda. Sic Neoterici quidam in manuscriptis quorundam sententiam hanc improbabilem existimo.

Non est. Quia inuocatio, aut petitio illa non est contra charitatem vel pietatem: nam falso iurans petit quod meretur ob iniuriam illatam; qui enim falso iurat, quolibet est dignus supplicio: Ergo petitio poenæ ei debita in satisfactionem iniuriæ diuinæ iustitiæ facta contra charitatem, vel pietatem esse non potest. Et quia sic falso iurans regulariter non petit ex animo illam vindictam: sed potius si rogaretur, responderet, se contrarium desiderare. Ergo non peccat contra charitatem, vel pietatem grauius, ac proinde non tenetur, hanc circumstantiam in Confessione manifestare. Ita Caiet. 2. 2. quæst. 89. art. 1. Bonac. tom. 1. d. 4. qu. 1. punct. 2. principio, Sanch. l. 3. Decal. cap. 1. num. 7. Sayr. in Clauis, l. 5. cap. 2. Petr. Ledes. tom. 3. sum. tract. 11. cap. 1. dub. 3. Navar. sum. cap. 12. num. 1. Palas tom. 3. tract. 14. d. 1. punct. 2. num. 4.

Fateor difficilem esse horum Doctorum solutionem. Non enim satis percipio quomodo possit esse verum iuramentum execratorium absolute, quæ petitionis voluntaria, ac vera vindicta: cultum

Quia

Seçt. II. De Præcepto II. Problemata 127

Quia iuramentum esse non potest, quin iurans petat, quantum in se est ut Deus rei iurata sit testis: Ergo iuramentum execratorium esse non poterit, quin iurans execratorius petat, quantum in se est, Deum, ut rem iurata illo vindictæ signo testetur. Attamen respondeo, esse verum iuramentum execratorium, tamen si iurans ex animo vindictam non postulet. Quia continet totam iuramenti essentiam, quæ in invocatione Dei in testem est sita: quæ essentia non pendet, siue ex animo petatur vindicta, siue non; est enim quid diversum ad rationem iuramenti. Et licet quatenus est execratorium necessario continere debeat invocationem Dei in vindictam: quia tamen est accidentalis hæc invocatio iuramento: ideo iuramentum execratorium absolute ac propriè sic est appellandum, tamen si ex animo execratio non fiat. Vnde secundam sententiam ut longè probabiliorem amplector.

PROBL. XV.

Iuramentum de re futura faciendâ absque illius promissione, est, & non est diversum à iuramento, quod rem illam faciendam quis promitteret.

¹⁷⁹ **P**ramitto, ex parte rei iurata, communiter Doctores distinguere iuramentum duplex: aliud Assertorium, aliud Promissorium. Alij tertium addant, nempe Comminatorium. Assertorium est, quando aliquid asserto, vel nego, siue sit præsens, præteritum, vel futurum. Ut si iurè eclipsim, vel pluviam fuisse, esse, vel fore. Promissorium à promissione dicitur: quia rem promissam iuramento firmo, sed iuramentum promissorium continere assertorium, non dubito. Quia in omni iuramento promissorio, ut verum sit, debet verum habere animum promissum implendi: alias fictè promitterem, falsòque iurarem. At quia rem futuram promitto, & ad eam firmandam, iuramentum assumo: ea de causa promissorium vocatur. Sanch. l. 1. sum. c. 1. num. 4. Valent. 2. 2. d. 6. q. 7. pun. 2. Comminatorium dicitur, quando poenam alteri quis comminatur: quod quidem reducitur ad promissorium: quia est vera, & absoluta promissio de poena alteri infligenda. Circa præfatam divisionem quæsierim, an iuramentum de re futura gerenda absque illius promissione, diversum sit à iuramento, quo rem illam faciendam quis promitteret?

¹⁸⁰ Diversum quidem est. Quia cum de peccatis (verbi gratia) quis dolet, propositum, ac voluntatem habere iterum non committendi: non tamen propriè Deo promittit, ea non commissurum: aliàs obligatus esset ex voto, ab eis abstinere. Quid ergo obstat quominus hoc propositum iuramento firmet? Illud ergo iuramentum adhærebit proposito, non promissioni; secus esset, si facta promissione, illam iuramento firmaret; tunc enim promissioni iuramentum adhæreret. Posito autem, iuramentum posse hoc diverso modo fieri: videtur vnum ab alio differre. Quia adhærens promissioni, promissionem involuit: promissio autem à proposito omnino est diversa. Ergo vnum

iuramentum ab alio est omnino distinctum. Sic Valent. 2. 2. d. 6. q. 7. pun. 2.

Minimè est in ratione iuramenti diversum. Quia siue res sub rigorosa promissione oblata sit, siue solùm sub simplici proposito: iuramentum in ratione iuramenti æquè super illam cadit, & æquè iurantem adstringit ad illius executionem, nè falso Deus adducatur in testem. Ita Suar. l. 1. de iuram. cap. 9. num. 7. Pala. tom. 3. tr. 1. 4. d. 1. sum. 2. num. 6.

Cum his opinor, in ratione iuramenti non differre, ob expressum fundamentum. In ratione inquam iuramenti. Nam ex ratione promissionis, clara est differentia: si iuramentum de re futura absque illius vera promissione esse potest.

PROBL. XVI.

In ratione iuramenti, iuramentum purè assertorium differt essentialiter, & non differt à iuramento Promissorio.

¹⁸¹ **N**on differt. Quia essentia iuramenti, quæ tale est, in invocatione diuini testimonij consistit. Quod autem diuinum testimonium invocetur, ad firmandam rei præsentis, aut futuræ veritatem, per accidens esse videtur: Ergo iuramentum promissorium à purè assertorio specie non distinguitur. Sic Caiet. 2. 2. quæst. 89. art. 1. Couar. in c. Quamvis pactum, de pactis. num. 3. Valent. 2. 2. d. 6. quæst. 7. pun. 2. Suar. l. 1. de iuram. cap. 9. numer. 1. asserens, esse omnium.

¹⁸² Differt plane. Quia in iuramento purè assertorio invoco Deum ut testem: at in promissorio rem futuram respiciente, non tam Deum aduoco ut testem, quam ut fideiussores: non enim promittens rem futuram, Deum aduoco, ut testetur eam futuram fore: hoc namque est mihi omnino incognitum; illa enim petitio vana esset, & nullatenus meam promissionem firmaret; esse namque rem promissam de facto futuram, est quid contingens, & multis viis potest impediri. Ergo essentia iuramenti promissorii ab ea contingentia pendere non potest. Non igitur peto à Deo, ut testetur, rem fore futuram, eum sub iuramento rem futuram promitto: sed postulo à Deo, ut ipse sua præsentia mea promissioni autoritatè præstet: videlicet, quod res, quæ promitto firmè executurus: At munus fideiussores & testis est planè diversum: Fit ergo diversum esse iuramentum promissorium ab assertorio. Ita Palaus 10. 3. tr. 1. 4. d. 3. pun. 2. n. 7. Inclinat. Suar. l. 1. de iuram. cap. 9. n. 5.

¹⁸³ Fateor, primam sententiam, quia communis fore sustinendam, sed crediderim, fortasse secundam esse probabiliorem. Idèd mihi eam præfero. Quia iuramentum promissorium, quatenus tale est, & rem futuram respicit, non semper obligat sub gravi culpa præstare verum quod promissum est, ut communior sententia tenet. At iuramentum purè assertorium semper in quacunque materia etiam leuissima obligat sub gravi culpa ad veritatem: Ergo iuramenta, è quibus hæc proprietates ita diversa procedunt, diversa sunt.

L 4 PROBL.

PROBL. XVII.

Defectus iustitiae in iuramento assertorio mortalis aut venialis est, & mortalis aut venialis non est secundum quod narratio confirmata iuramento mortalis, aut venialis fuerit.

186
Promitto
comites iu-
sti iuramentum
circumstan-
tias.

Vidimus sect. 1. circumstantias, quae comitari debent iuramentum, ut sit actus virtutis, esse eas, quas Ieremias cap. 4. exprefcit: *iurabis: Vivit Dominus in iustitia, in iudicio, in veritate.* Primum, veritas in omni iuramento ad eius honestatem requiritur. Secundum, requiritur in omni iuramento iudicium, hoc est matura consideratio de necessitate, ac utilitate iurandi. Tertium requiritur iustitia, scilicet ut id quod iuratur honeste iuretur: & hoc quidem tam in iuramento assertorio, quam in promissorio. Diversimode tamen in iuramento assertorio, ac in promissorio. Nam in promissorio debet esse iustitia tunc ex parte materiae, tunc ex parte actus iurandi. Requiritur enim, ut id quod promitto gerendum, iustum & honestum sit: & ut iusta & honesta sit promissio: ita ut si res promissa iniusta & inhonesta sit: inhonesta, & iniusta sit promissio, & iuramentum. At contra in iuramento assertorio non semper iniustum est iuramentum, quando iniustum est, quod asseritur; sed solum erit iniustum, quando iniuste & inique asseritur. Porro in iuramento assertorio (ut ad questionem accedam) peccatum mortale est veritatis defectus. Quia invocare Deum in teste mendacii est gravissima illius iniuria. Defectus iudicii veniale piaculum est. Quia non videtur gravis irreverentia Deo fieri, quod eius nomen absque necessitate invocetur. Iam quaesierim, an defectus iustitiae in iuramento assertorio si mortale aut veniale peccatum, secundum quod narratio confirmata iuramento, mortalis vel venialis fuerit.

187
Est mortalis
aut venialis
iuxta narra-
tionis mali-
tiam.

Defectus iustitiae in iuramento assertorio mortalis est, cum narratio firmata iuramento est mortalis: venialis autem est, cum venialis est narratio, quae iuramento fuerit firmata. Quia iuramentum assertorium in hoc cum iuramento promissorio in re iniusta comparatur. Sic Toletus l. 4. cap. 2. numer. 11. Sotus l. 8. de iust. quest. 1. a. 3. Petr. Ledes. tom. 2. sum. tr. 11. cap. 4. dub. 4.

188
Non est de-
fectus mor-
talis aut ve-
nalis iuxta
narrationis
maliitiam sed
aliunde.

Non est defectus iustitiae in iuramento assertorio mortalis aut venialis iuxta narrationis affirmatae malitiam. Quia defectus iustitiae in iuramento assertorio sumendus ex eo quod assumatur ut medium aut instrumentum mortale erit iuramentum: si venialis, veniale existet. Ita Sanchez l. 3. sum. cap. 4. n. 33. Suarez l. 1. de iuram. c. 1. 2. numer. 7. & 8. Pala. tom. 3. tr. 14. d. 1. sum. 5. numer. 4.

189
Cum his sen-
tio, & exem-
pla id confir-
mo.

Cum his sentio, & exemplis doctrinam confirmo. Quotiescunque proximum graviter quis detrahit, ac detractionem iuramento confirmat, peccatum mortale committit. Quia assumit iuramentum ut medium, ac firmamentum gravis iniquitatis: nam illud assumit ad ve-

riorem ac firmiorem detractionem proximi faciendam. Neque ab hac intentione, quae est in essentia iuramenti imbibita exculari potest. Item peccatum mortale non perpetratur adversus Religionem, & contra iuramentum, cum quis proprium peccatum manifestat, & de illo se iactat, & ut credatur commississe vel complacitiam illius habere, narrationem iuramento confirmat. Quia est illa narratio ob complacentiam mortalis sit, iuramentum non assumitur ut medium ad augendam, vel firmandam illam mortalem complacentiam in se, sed in audientium animis; hoc est, assumitur ut medium ad firmandam in audientibus illius credulitatem: qui finis mortaliter praeus non videtur.

PROBL. XVIII.

Quando res promissa iusta est, & quis tenetur ex iuramento illam exequi: peccat, & non peccat lethaliter, illius omittens executionem, quando res promissa levis est.

Profecto si gravis sit materia omnes con-
veniant, lethale esse peccatum. Quia
gravis irreverentia Deo exhibetur, illius au-
thoritatem in re gravi contemnendo. Et quia
voti violatio in re gravi est mortale pecca-
tum: Ergo a fortiori violatio iuramenti, cu-
ius maior est obligatio. Quaesierim vero, num
peccet lethaliter, qui rem leviem iuramento
promissam implere contemnit?

Lethaliter peccat. Quia in iuramento pro-
missorio Deum in testem adducit non solum
veritatis praesentis, sed futurae: id est non solum
quis iurat, se habere propositum rem promissa-
m exequendisse etiam illam esse executu-
ram: Ergo si de facto non exequitur, cum pos-
sit, & teneatur, efficit quantum est ex parte sua,
Deum falso fuisse testatum. Quod tam in gra-
vi materia, quam levi eisdem est rationis. Sic
Gabr. in 3. dist. 39. quest. 1. art. 2. concl. 4. & 7.
Caiet. sum. v. Perjurium. cap. 2. Armil. v. Iurare,
num. 12. Valent. 1. 1. d. 6. quest. 7. pun. 3. concl. 3.
Lecss. l. 2. cap. 42. dub. 5. numer. 2. Bopac. 10. 2. d. 4.
q. 1. pun. 14. n. 2. Reginald. l. 1. m. 79.

Non peccat lethaliter sed venialiter solum,
siue materia promissa sit totalis, siue partialis.
Quia qui aliquid promittit, si animum habeat
gerendi, quod promittit, non mentitur. Quia
non loquitur contra id, quod gerit in mente,
si vero non facit, quod promittit, tunc videtur
infideliter agere per hoc, quod animum mu-
tet. Quod ergo mendacium proprie non com-
mittat in omittenda promissione, non adducit
Deum in testem falsi. Id confirmo: Cum sub
iuramento promitto, aliquid faciendum, non
solum iuro in actu exercito, me habere ani-
mum exequendi rem promissam: sed etiam
iuro formaliter, me esse executurum:
Ergo illud iuramentum tunc est verum, vel fal-
sum: Ergo eius veritas, vel falsitas mortalis
non pendet ex eventu futuro: ac proinde li-
cet non exequar rem iurata, causa esse non
potest, quod Deus a me fuerit in testem falsi
inductus; alias ob nullam possem rationem
ab exequa

Se& II. De Precepto II. Problemata 129

ab executione rei iurata excusari. Deinde in iuramento promissorio non inuoco Deum, ut testetur, me fore rem promissam executurum. Nunquam enim ad hoc munus testimonium diuinum expostulatur, sed solum ut sub sua autoritate illam suscipiat promissionem: Ergo postea executionem omittens, infideliter ago, non tamen mentior. At esse infidelem in re leui, non est Dei gravis iniuria. Quia non destruitur speciale aliquod ipsius attributum. Ita D. Antonin. p. 2. tit. 10. cap. 4. §. 1. Angel. v. iuramentum, §. num. 41. Syluest. v. iuramentum, 4. q. 1. Nauar. sum. cap. 12. num. 10. & cap. 18. num. 7. Mann. 10. 1. sum. cap. 192. num. 5. Azor. to. 1. l. 5. c. 27. & l. 1. c. 5. quest. 3. Suar. l. 3. de iuram. c. 26. n. 9. Sanch. l. 1. sum. c. 4. n. 23.

193
Probabilis hoc puto. Quia Dens in iuramento promissorio, ut respicit rem futuram non adducitur ut testis formaliter; sed ut præbens auctoritatem futuræ executioni per modum fidei iurantis: non qui in se obligationem suscipiat, sed qui sua præsentia promissioni tribuat firmitatem.

PROBL. XIX.

Est, & non est lethale peccatum extra iudicium vel contractus firmitatem iuramentum præstare in alio sensu ab eo quam alius intelligit.

194
Errum est, si Index ita iuridice interroget, ut quis teneatur veritatem fateri, peccatum lethale, si amphibologico vtens iuramento, veritatem occultet. Qui agit, contra obedientiam Superiori debetam. Idem est, quando ad alicuius contractus firmitatem iuramentum expostulatur, aliquis verò ut obligatione solueretur, amphibologicè iuraret. Quia decipit proximum in re graui. Sanchez l. 3. sum. c. 7. num. 1. & 2. Lessi. l. 2. c. 42. dub. 9. n. 46. si verò extra legitimum iudicium, vel extra contractus indigentes iuramento ad firmitatem loquamur: nemini dubium esse potest loqui, & à fortiori iurare sine necessitate, vel vtilitate speciali in alio sensu ab eo quem auditores intelligunt esse peccatum. Quia talis loquendi modus contrarius est civili, ac politice hominum cōuersationi, maxime in rebus serijs, omniaque dolis, ac fallacijs exundarent. Quare etsi tunc peccatum mendacij non committatur, delinquitur contra præceptum affirmatiuum dicendi veritatem sincere, ac simpliciter. Valent. 2. 2. d. 5. q. 53. pun. 2. Quæsierim autem, num id peccatum lethale sit, extra iudicium, vel contractus occasionem, amphibologicè iurare.

195
Peccatum mortale est. Quia esto falsum non mortaliter est, asseratur, adducitur Deus in testem, ac procectorum veritatis operiendæ, & seducendi, aut illudendi proximum, & politicam hominum cōuersationem violandi, ansamque fallacijs exhibendi. Syluest. v. iuramentum, 3. q. 2. Qui quidem huiusmodi iuramenta periuria vocitant. Et quia est contra præcipuum iuramenti finem, qui est veritatem determinatam testificari; sic Angel. v. iuramentum, 4. initio. Syluest. v. iuramentum q. 2. Armil. v. iurare, q. n. 16. Tabie. v. iurare, quest. 13. num. 14. Nauar. c. Humana aures 22. q. 5. & sum. cap. 12. num. 8. & 13. Tolet. Sayr. Lessi. & Philarc. apud Sanch. l. 3. sum. c. 6. n. 22. Ludon. Lop. p. 1. Instrucl. cap. 42.

Secus in iniusticia, aut aliqua extrinseca circumstantia, quæ ex tali modo iurandi possit oriri tale iuramentum absque necessitate factum, mortale piaculum non est, sed veniale solummodo. Quia tali iuramento solum deficit comes iudicij, non iustitia, neque veritatis: Ergo solum est veniale piaculum. Quod autem tali iuramento veritas non deficiat, certum puto: Nam illud iuramentum non cadit supra propositionem exterius vticūque prolatam, sed secundum quod restricta est animo proferentis. Ex. gr. Rogatur quis, an furtum commiserit, quod verè perpetravit: respondet & iurat, se non commisisse, subintelligendo in illa hora, in qua rogatur: vel non commisisse coram Iudice, parente alijsve consanguineis. Tale iuramentum veritatem habet: si quidem non affirmatur absolute, patratum non fuisse furtum; sed patratum non fuisse illa hora, vel coram his personis. Ita Caiet. 2. 2. q. 89. a. 7. Suar. l. 3. de iuram. c. 9. 10. & n. Sanch. citat. & alij apud ipsos, Palas 10. 3. ar. 14. d. 1. punct. 7. n. 3.

196
Profecto humana aures talia verba nostra indicant, qualia foris sonant: diuina vero iudicia talia foris audiunt qualia ex intimis proferuntur. c. Humana aures 22. q. 5. Ergo pensari debet fallitas, aut veritas non ex verbis præcisè, sed ex corde proferentis. Ergo iuramentum amphibologicè factum veritatem habet. Ergo solum ei deficere potest iudicium, & iustitia. In iustitiam supponimus non deficere: alias prauitate materiæ esset mortale, vel veniale. Restat ergo ut solum iudicium, seu discretio deficiat, cuius defectus venialis est: eo quod non euacuet finem præcipuum iuramenti, qui est veritatis confirmatio. Scio quidem, nec venialem esse culpam, quando aliqua causa honesta occultandi veritatem intercedit: qualis esset, si ad tuam tuorumque salutem, honorem, rem familiarem tuendam occultatio expediret. Quia defectus iudicij, qui in huiusmodi iuramento esse poterat; interueniente iusta causa sic occultandi veritatem omnino cessat. Lege Lessium l. 2. c. 42. dub. 9. n. 47.

PROBL. XX.

Iurans sine animo implendi, semper peccat mortaliter, & non semper mortaliter peccat.

198
Sine animo implendi iuratum semper mortaliter delinquit. Quia vero iuramento prima veritas deficit. Sic Lessi. l. 1. c. 42. dub. 8. n. 42. Suar. l. 3. de iuram. c. 17. n. 9. Sanch. l. 3. sum. c. 4. n. 26. & alij communiter.

199
Non semper delinquit mortaliter. Quia aliqua iuramenta passim fiunt, sine animo implendi iuratum. Hæc sunt iuramenta, quibus parentes minantur filiis, heri famulis, supplicia non tam animo exequendi, quam deterrendi, ac corrigendi. Quæ quidem à Doctoribus peccata mortalia non censentur. Item iuramenta cedendi loco, & honore

& honore, quæ vrbauitatis causa sunt, sine animo implendi: Ergò non semper his vtens, lethalius delinquit. Sic omnes fere Doctores patentes & heros à mortali excusant.

²⁰⁰ Hanc sententiam minime posse sustineri reor, si absolute sumatur, & non subintelligatur aliqua conditio quæ iuramenta illa falsitate excuset. Porro in iuramentis comminatoriis subintelligitur conditio, nisi delinquens filius, vel famulus se correxerit, veniamve postulat, vel minus incommodum ex supplicio timeatur. In iuramentis vrbauitatis subintelligitur, nisi alteri nimis molestum fuerit. Imò crediderim, in comminatoriis illum ipsum terrorem, filio, aut famulo inflicto intendere sufficiens esse, vt iuramentum à falsitate excusetur, licet iurans nullum aliud supplicium intendat inferre. Verum si abique vlla subintellecta conditione, iuramentum præstaretur, sine animo aliquid implendi, haud dubito fore mortale. Lege Lessium l. 2. cap. 4. 2. dub. 4. num. 22. & Suarez l. 3. de iurament. capite 17. numero 9.

PROBL. XXI.

Iurare falsum sine animo iurandi, est, & non est peccatum mortale, si per iniuriam quis iurare cogatur, & falsitas penitus sit occulta.

²⁰¹ Peccatum mortale non est. Quia nec intendit Deum in testem vocare, sed simulare: nec secundum prudentem examinationem poterit ille ceneri falsum iurare: quia falsitas est penitus occulta, & quæ iustam causam habet, alia mente iurandi. Sic Lessius l. 2. cap. 4. 2. dub. 8. num. 43.

²⁰² Peccatum est mortale. Quia videtur Deo grauis irreuerentia fieri ex eo quòd solum in apparentia, & nomine tenus falsi aduocetur in testem. Nomini enim Dei lumina reuerentia debetur. Ita Palus tom. 3. tract. 14. d. 1. punct. 8. num. 5.

²⁰³ Hoc probabilius censeo. Quia extra hunc casum à Lessio adductum, nullum Doctorem inueni, qui affirmaret, peccatum mortale non esse falsum iurare, etiam sine iurandi animo. Et quidem si semel admittamus Deum simulare inuocari posse in testem falsi absque graui peccato: finis iuramenti, qui est veritatis confirmatio, penitus frustraretur. Non igitur est concedendum. In iudicio autem, & in contractibus grauib. proculdubio est esse mortale iurare falsum absque animo iurandi. Quia in iudicio est contra præscriptum superioris: in contractibus contra ius parti contrahendi debitum, & in vtroque casu contra reuerentiam diuino nomini debitam.

PROBL. XXII.

Iurare verum sine intentione iurandi est, & non est lethale peccatum.

²⁰⁴ Est quidem lethale. Quia quandò verum est quod iuratur, id iuramentum est perni-

ciosum in ordine ad Deum, cuius diuino testimonio per id illuditur. Cum actus externo illud inuocetur, interno autem eius inuocationi dissentiat. Est etiam perniciosum toti humano generi, tollens iuramento externo finem, qui est, verè adhiberi in veritatis confirmationem. Sic Caiet. 2. 2. quest. 8. art. 7. Armil. verb. Perurium, num. 3. Couar. de pactis part. 1. §. 5. num. 1. Et probabile ducit Palus citandus, dum contrarium probabile solum esse affirmat.

Lethale non est. Quia non videtur, ex hoc iuramento fieri grauis irreuerentia Deo, neque homini. Non Deo, nam esto simulatur, in testem adducitur: adducitur in veritatis testem. Sicut cum simulatè quis orat eo tempore, quo non tenetur orandi præcepto: non obinde censetur Deo grauem iniuriam inferre. Neque etiam ex tali iuramento homini prouenit grauis iniuria: quia suppono grauius inde non læsi. Ex nullo ergo capite, lethale crimen est. Ita Lessius l. 1. cap. 4. 2. dub. 8. num. 42. Sancti alius relatis, l. 3. sum. cap. 6. num. 9. & 10. Bonac. tom. 1. d. 1. quest. 1. punct. 7. Pala. tom. 3. tract. 14. d. 1. punct. 8. num. 5.

Cum his opinor, addens, esse proculdubio peccatum veniale, quandò nulla legitima & honesta causa geritur. Quia est quædam fictio vim iuramenti eneruens. Verum si in iudicio, vel in contractibus veritatem quis iurat sine animo iurandi, mortaliter delinquit. Quia de cipit Iudicem, vel secum contrahentem in te graui, Limitat Sanchez l. 3. cap. 7. num. 2. Dummodo inde iudicio, aut contractui notabile damnum sequeretur: quod rariò contingere potest. In contractibus quidem, cum fictio, & simulatio non appareat, & æquè cogendus sit ac si verè iurasset, limitatio placet. A iudicio tamen exclusio limitationem. Quia semper hæc simulatio illi notabiliter præiudicat. Superioris enim præceptum non solum est de veritate dicenda, sed de dicenda sub diuino testimonio. Illud ergo grauius iudicium, qui diuinum testimonium omittit.

PROBL. XXIII.

Lethale est, & non est lethale iurare quem sine se obligandi animo.

²⁰⁷ Peccatum est lethale. Quia sic grauis Deo irreuerentia, cum ex vno capite eum in testem adducit: & ex alio non vult testimonio ac auctoritate eiusmodi obligari. Videtur enim diuinam maiestatem, ac auctoritatem contemnere. Porro qui non habet animum se obligandi, neque implendi animum videtur habere. Sic Nauar. sum. cap. 12. n. 14. Bonac. 1. d. 4. q. 1. punct. 7. Lessius l. 2. c. 4. 1. dub. 8. n. 41. Suarez l. 3. de iuram. cap. 17. num. 10. & alij communiter.

²⁰⁸ Peccatum lethale non est. Quia probabilè est, iuramentum factum absque animo se obligandi, non esse verum iuramentum, sed simulatum, quale est iuramentum factum absque animo iurandi. Vnde idem quod Problem. 22. diximus de iuramento facto absque iurandi intentione, dici debet de iuramento facto absque animo se obligandi: Actiuramentum factum absque iurandi animo, si

Secl. II. De Præcepto II. Problemata. 131

si verum affirmetur mortale non est: ergo nec mortale erit iuramentum factum sine se obligandi intentione. Ita Palus 10.3. tr. 14. d. 1. pun. 8. n. 7. Syluest. v. iuramentum. 4.9.7. Sanch. l. 2. sum. cap. 6. num. 7. & cap. 10. num. 8. & alij apud ipsos.

²⁰⁸ Hanc sententiam mihi probabiliorē eligo. Quam quidem roboro, probans, iuramentum, in quo quis expressum habet animum non se obligandi, verum non esse, sed apparens. Quia obligatio vel est de natura ipsius iuramenti, vel quadam passio ita necessario consequens naturam iuramenti, ut nullatenus valeat separari. Ergo qui vult iurare obligationem excludendo, vult, ut tale iuramentum suam non habeat essentiam: si quidem illam habere non potest sine obligatione: Ergo iurare non vult, sed simulare iuramentum. Confirmo id ex voto facto absque te obligandi intentione, quod secundum communem sententiam, nullum est. Et ex matrimonio contracto absque intentione te obligandi ad reddendum debitum, quod etiam est nullum: quia essentiam matrimonij destruit. Ergo similiter nullum erit iuramentum factum ab aliquo sine se obligandi intentione.

PROBL. XXIV.

Differenda est, & non est differenda absolutio ei, qui prava iurandi affectus est consuetudine.

²¹⁰ *Alqua reco- li.* **D**iximus sect. i. duplicem esse iurandi consuetudinem: vnam cum aduertentia, ut verum iuret. Quæ mortale non est. Alteram sine aduertentia ad veritatem: quæ quidem sic ex consuetudine iurandi in statu peccati mortalis constituit. Quæserim ergo, an differenda sit absolutio ei qui hac prava iurandi consuetudine sit affectus?

²¹¹ *Non statim absoluit, qui consuetudine iurandi male tenetur.* Si semel aut bis factus fuerit hanc consuetudinem, Confessarius potest, & debet eum absolueresecus: si sæpius. Quia debet differre absolutionem ut de proposito ei possit constare. Sic Sanch. l. 3. de iuram. cap. 8. fine. Sayr. in Clau. l. 5. cap. 5. num. 8. monens de consilio, non de obligatione differendam. Medina obligat differre, l. 1. sum. cap. 4. Ludon. Lop. p. 1. Instrucl. cap. 25. Manu. 10. 1. sum. cap. 192. num. 11.

²¹² *Abfoluendi statim.* Etiam si sæpius factus fuerit huiusmodi consuetudine potest absolui. Quia ob peccata, quæ nõ pendunt ex occasione extrinseca, sed ex peccatoris fragilitate non est necessario differenda absolutio. Nam eo ipso quod de peccatis dolet, remouet omnem occasionem, & periculum huiusmodi peccatorum: quod periculum situm erat in prava voluntate ea repetendi. Ità Bonac. 10. 2. d. 4. q. pun. 3. Sanch. loquens de consuetudine blasphemandi l. 2. sum. cap. 32. num. 45. Palus 10. 3. tr. 14. d. 1. pun. 9. num. 6.

²¹³ *Debere iam absolui statim iam posse differri etiam absolui.* Etiam si nunquam admonitus quis fuerit, ut se corrigere studeat aut si admonitus appositum nonnihil laboris ad eam consuetudinem extirpandam debet statim absolui. Quia si admonitus non fuit, non est in tanta culpa; si autem post admonitionem aliquantulum laboravit pro emendatione iam ex parte sua ali-

quid gessit: & si differretur absolutio, forte caderet animo, & confessionis munimine destitutus exitius laberetur. Quid si nullam curam post admonitionem crebram, ad emendam apposuit? Adhuc cenfeo eum absolui statim posse, si verè dolere de præteritis videatur, & de futuris emendationem proponat. Ex consilio autem sacerdos poterit differre absolutionem, si iudicauerit dilationem profuturam. Quod non facile iudicari, nisi casu quo iurans ea consuetudine grane alijs scandalum exhiberet. Mecum Bonac. ubi supra.

PROBL. XXV.

Peccatum mortale est, & non est peccatum mortale, petere iuramentum ab eo, qui paratus est, falsum iurare, quando sibi fuerit expostulatum.

²¹⁴ *Nonnulla suppono.* **S**uppono ex sect. i. inducere aliquem ad falso iurandum, vel ad iurandum quod nulla ratione licet præstare potest, esse grave peccatum. Et nunquam esse licitum inducere aliquem ad testificandam falsitatem, tametsi testis falsitatem non cognoscat. Et nulla causa interveniente, illicitum esse petere iuramentum ab eo, quem credo male iuraturum. Hoc probatur: quia lege charitatis teneor proximo occasionem ruine non offerre. Illud autem: quia cum illa sint intrinsece mala ex nulla ratione potest eorum petitio cohonestari. Quæserim verò, an peccatum mortale sit, petere iuramentum ab eo, qui paratus est falsum iurare, quando sibi fuerit expostulatum?

²¹⁵ *Peccatum mortale est.* Peccatum mortale est. Quia in petitione iuramenti ab eo, qui falso est iuraturus non adest regulariter necessitas, aut utilitas. Sic Sanch. l. 3. sum. cap. 8. num. 23.

²¹⁶ *Non est peccatum mortale.* Non est peccatum mortale. Quia probabile est, solam culpam venialem intervenire in petitione iuramenti ab eo, qui per falsos deos est iuraturus, ut asserit Sanch. citatus in hac enim petitione regulariter adest necessitas, vel utilitas. Ergo idem dicendum de petitione iuramenti ab eo, qui paratus est falso iurare. Quia in utròque casu idem licitum directè petis, & quod ipsi facile præstare possunt. Si igitur in petitione iuramenti ab eo qui iuraturus est per falsos deos peccatum mortale non adest, nec etiam confertus est peccatum lethale committere in petitione iuramenti ab eo, qui falsum est iuraturus. Nam verum iuramentum per falsa Numina æque malum est, & forte peius, quam iuramentum falsum per Deum verum. Quod autem in petitione iuramenti ab Ethnico regulariter aliqua utilitas intexuerit sicut in petitione mutui ab usurario, quæ tamen regulariter non intervenit in petitione iuramenti à peieratro: in causa esse non potest, ut quando de facto in utrâque iuramenti petitione nulla causa honesta intercedit idem non sit dicendum, si de facto iuramentum petatur. Ità Palus 10. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. num. 6.

²¹⁷ *Corium mihi, peccatum mortale esse.* Mihi certum est, peccatum mortale esse, si absque aliqua honesta causa iuramentum à male iuratro petatur. Quia non percipio, quomodo ex charitate Dei, & proximi graviter non

132 Theologiæ Moralis. Lib. XXIX.

non obligetis peccatum proximi graue vitare, si absque tuo incommodo possis. Vnde primam sententiam vnice probabilem esse reor. Quam quidem Palaus postquam pro secunda parte ingeniosè argumentatus est, primam mordicus tenet.

PROBL. XXVI.

Mortale est, & non est mortale, Iuramentum petere sine necessitate ab Ethnicis, qui per falsos deos est iuraturus.

218
Non est mortale, sed veniale, sed veniale est mortale.

Non est mortale, sed solum veniale peccatum. Quia in petitione iuramenti ab Ethnicis regulariter adest necessitas, vel utilitas. Et quia plures grauissimi Doctores sentiunt solum esse culpam venialem petere absque necessitate mutuum ab usurario parato: & sacramentorum administrationem à peccatore Ministro parato eam concedere: At eadem profus ratio videtur esse in petitione iuramenti à parato iurare per falsos deos. Ergo talis petitio solum est culpa venialis. Sic Sanch. l. 3. sum. cap. 8. num. 23.

219
Mortale crimen est.

Mortale crimen est, sine aliqua honesta causa iuramentum petere ab Ethnicis per falsa numina iuraturis. Quia ex charitate Dei & proximi grauiter obligamur graue proximi peccatum vitare. Nec possumus ab usurario parato petere sine necessitate mutuum, nec à male administrato sacramentum: ob eandem rationem. Ita Palaus to. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. nu. 7.

220
Primam eligo sententiam.

Sancio adhæreo. Quia levis necessitas excusat in petente à petitione huius iuramenti: sed præceptis sub mortali obligantibus, non tam levis causa assolet excusare: Ergo indicium est solum esse sub veniali obligationem. Certè sic petens, rem licitam petit, & quam alius facile præstare poterit. Ergo non debet censeri proximo offerre ruinæ causam: sed illam ipse sibi accipere.

PROBL. XXVII.

Stante aliqua legitima causa petendi iuramentum à peieraturo, vel per falsa numina iuraturis: potest quis, & non potest id licitè petere extra iudicium.

221
Non potest id peti extra iudicium.

Licitum est in iudicio: at extra iudicium solum licet in iuraturis per falsos deos, non in peieraturis. Quia inter has iuramentorum petitiones magna est differentia. Nam in iudiciali petitione, & in petitione iuramenti veri, quod est per falsos deos præstandum, semper est aliquod bonum, quod petatur. At in petitione extra iudiciali iuramenti ab eo, qui falso est iuraturus, nullum bonum apparet, cum non sit veritatis confirmatio; sed potius illius destructio, & finis iuramenti euersio: Ergo nullatenus licita esse potest sic d. August. D. Th. D. Bonau. Sotus, Aragon. Sayrus, & alij, quos refert Sanch. l. 3. sum. cap. 8. num. 5.

Basilii Leogion. l. 5. de matrim. cap. 18. §. 8. numer. 58. 60. 61. & 62. Certè Augustinus relatus in cap. Ille qui, & cap. Qui exigit 22. quæst. 1. absolute affirmat, eum qui cogit alium ad iurandum, quem scit falsò iuraturum, peccare, & peiorem esse homicida.

Stante honesta causa petendi iuramentum semper licitum est petere ab illo, quem petens scit, esse peieraturum, vel per falsa numina iuraturum, siue in iudicio petat, siue extra iudicium. Quia in petitione iuramenti absolute nihil mali inuoluitur, cum possit optime fieri. Quod autem alius falsò iuret, aut per conficta numina, non petenti, sed suæ malitiæ tribuendum est, quam cum detrimento suo petens impedire non tenetur. Ita Lessi. l. 1. c. 42. dub. 10. n. 49. Suar. l. 3. de iuram. c. 13. n. 3. & cap. 14. num. 16. Sanchez citat. Reginal. l. 18. num. 76. Bonac. tom. 2. d. 4. quæst. 1. punct. 11. numer. 1. Pala. to. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. num. 9.

Hoc secutus, ostendo in sententiæ robur, detrimentum non leue sequi posse, nisi quis iuramentum petatur à peieraturo, seu iuraturis per falsa numina, tum in iudicio, tum in actore, tum in priuata persona. In iudicio constat: nam siue procedat ad petitionem partis, siue ex officio via inquisitionis, examinare testes, ac reum potest, et si sciat falso iuraturus. In actore sæpe sua interest, iuramentum à peieraturo exigere; quia alia via non potest licem terminare, fraudes detegere, fidem aduersarij infirmare. Denique priuatæ personæ sæpe detrimentum continget, nisi iuramentum petat ab eo, quem scit falso iuraturum: ut si rerum familiarium alicuius Principis administrator existat, & nisi exigat iuramentum à colonis, fortè negligentia arguetur: poterit ab eis iuramentum exigere: tamen si sciat, peieraturos. Porro in iuramento promissorio res est magis perspicua. Sæpe enim tua intererit, firmare contractum, & promissum: et si scias, promittentem neque habere animum implendi, neque postea executurum. Quia virtute iuramenti efficacius ad executionem compelles. Regula igitur generalis sit ad licitam petitionem iuramenti ab eo, quem scimus falsò iuraturum, vel per idola, nihil aliud requiri, nisi quoddam honesta causa, & vtili prudentis arbitrio petatur: & ex alia parte petatur iuramentum absolute, non tamen ea intentione, aut conditione, ut fallum iuretur. Quod exemplo petitionis mutui ab usurario, & Sacramenti à Ministro peccatore est manifestum.

PROBL. XXVIII.

Scis, alium ad iurandum falsum, vel per idola determinatum esse, neque licet iurare velle: poteris, & non poteris eius iuramentum exposulare dicens: Iura mihi, tamen si falsò iures, vel per falsos deos.

Poteris planè. Quia potes usurarium paratum inuitare, ut mutuum tibi sub usuris petenti placeat imper

Se&t. II. De Precepto II. Problemata. 133

impertiat, quando alia via id obtinere nequis; in hac enim petitione non postulas actionem dantis mutuum sub usuris, quatenus ab eo procedit: sed postulas mutuum, quod licet prestari potest. Cum autem dicis, *sub usuris*, est permissiue: redditque hunc sensum: Da mihi mutuum, & quia certus sum, te non esse daturum nisi sub usuris, usuris promitto. Haud aliter dicendum in petitione iuramenti ab eo, quem quis scit, nolle iurare nisi falso, vel per falsos deos: potest inquam petere iuramentum, esto inique prestandum sit. Quia iniquitas non postulat, sed solum permittitur. Sic Sanch. l. 1. sum. c. 8. n. 17, asserens, hanc sententiam esse probabiliorem.

225
Non poteris

Non poteris huiusmodi iuramentum exposulare nec vllatenus id coherere potest. Quia ex ea petitione convinceris te petere iuramentum non absolutes, sed licet sit vestitum iniquitate: sed iuramentum iniquitate vestitum iniquum omnino est. Ergo illa est absolute iniqua petitio. Ita Valent. l. 1. d. 6. q. 7. punct. 3. Salon 2. 2. q. 87. d. 4. controu. 1. Palas 10. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. n. 10. asserens, hanc sententiam esse probabiliorem.

226
Idem iudicio

Idem iudicio; quia non est simile de mutuo. Nam mutui concessio, & petitio vstrarum res sunt distinctae: ac proinde poterit quis mutui concessionem petere, & vstrarum petitionem permittere. At iuramenti falsitas, vel iniquitas ab ipso iuramento non distinguitur. Non igitur dari potest illius iuramenti petitio, quae simul non sit petitio falsitatis, vel iniquitatis.

PROBL. XXIX.

Sanum consilium est, & non est sanum consilium, si Confessarius iurare faciat poenitentem aliquam penam subeundam, si reinciderit.

227
Non est sanum consilium

Non est sanum consilium. Quia si affectus ad peccatum vigeat, magnus est transgrediendi iuramenti periculum. Vnde Confessarius id consulens laqueum collocat poenitenti. Sic Sanch. l. 1. 1. ecal. cap. 8. sine, & alij Neoterici.

228
Sanum consilium est

Sanum consilium est. Quia non est idem periculum transgressionis. Non enim qui preceptum non fornicandi violat, eo ipso violaret iuramentum de poena subeunda. Quia in fornicationem rapitur ob inordinatum affectum: secus in poenam Ita Palas 10. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. n. 12.

229
Auctor in dicto

Experimento edoctus mei amicissimi Ferdinandi à Castro Palao praefero, Santij venia, sententiam. Vidi enim non aptius alia via peccatis assuetos vii posse ad extirpandam pravam consuetudinem, quam si sibi aliquam poenam moderatam subeundam iurent, quoties reinciderint. Non ideo approbo Confessarios exigentes à suis poenitentibus iuramenta desistenti ab aliquo crimine. Quia eos transgressionis periculo exponunt: & saepe suppetunt alia remedia: fauetque textus in c. Clericos, de cohabit. Cleric. & mulier. Vbi caveatur, ne iuramentum petatur à Clericis de dimittendis concubinis, ob periculum violationis: & quia aliis possunt remediis iuari. Suar. l. 1. de iura. c. 14. n. 18. Sanch. n. 8. Attamen nec id omnino improbarim. Nam esto timeatur, sic iurantes aliquando iuramentum violaturos: si tamen praesumitur, illius vinculo eos à peccatorum frequentia frangendos, Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

non videretur imprudens consilium, quod de huiusmodi iuramento praestando exhiberetur. Saepè à filiofamilias iuramentum expostulanti, nunquam se captaturum cum famula solitudinem, ut vitaret excidendi periculum, & experientia didici, id valde ad continetiam profuisse. Regulariter tamen id iudico non gerendum.

PROBL. XXX:

Periurus priuatur, & non priuatur ipso iure Beneficii acquisiti.

Priuatur ipso iure, nec necessarium est, ut per sententiam iudicam priuetur. Sic Rebus. cum alijs, tract. de pacifico possessore, numer. 223. Attamen id nec vlllo iure probat, nec vlla ratione probabile esse ostendit: nisi dixerim sapientissimi viri dictum pro iure, ac ratione sufficere.

230
Priuatur ipso iure

Non priuatur quidem ipso iure. Quia id praescribitur cap. Querelam, de iureiur. & ibi Gloss. Abbas & alij affirmant ad cap. 5. de rescriptis. Quo in loco Felinus, Decius, & Ripa fauentur hanc opinionem esse communem Couar. de pati. p. 1. §. 7. n. 3. Suar. l. 3. de iuram. c. ult. n. 6. & 22. Garc. de Benef. p. 1. c. 10. n. 167. Azor. p. 1. l. 11. c. 12. q. 9. Barbo. de potest. Episc. alleg. 51. n. 44.

231
Ipsa iura non priuatur

Hoc vnicè verum esse puto. Quia cum textus huic sententiae faueant, contraria verò nullo iure firmetur parum probabilitatis ei inesse iudicari.

232
Hoc vnicè verum esse iudicari

PROBL. XXXI.

Periurus infamis iuris infamia priuatur, & non priuatur ipso iure Beneficii acquirendis.

Periurus infamis iuris infamia, seu declaratus per sententiam priuatus est iure ipso Beneficiis obtinendis, ita ut si ei fiat collatio prorsus sit nulla. Quia id plures textus indicant. Itē Rebus. tract. de pacifico possess. numer. 223. Couar. p. 1. de pati. §. 7. numer. 3. Azor. part. 1. l. 1. cap. 12. q. 10. Sayt. in Clauis. l. 5. cap. 9. numer. 9. Flamin. l. 4. de rescriptis. q. 3. numer. 10. Barbo. de potest. Episc. p. 3. alleg. 51. n. 45. Imò addit Couar. periuro infamiam infamia facti si fiat collatio virtute litterarum Apostolicarum esse nulla. Quia Pontifex non intendit suis literis ad Beneficia infames, ac periuros contineri: cum potius velit Clericis virtute, ac morum honestate praeditis Beneficia conferri.

233
Iure ipso priuatur

Periurus infamis iuris infamia ipso iure priuatus non est Beneficiis obtinendis. Quia probabile est collatione Beneficij facta irregulari validā esse in foro conscientiae, venireque per sententiam rescindendā: ut tenet Syluest. v. Excommunicatio 4. n. 4. Suar. ro. 5. in 3. p. d. 40. sect. 2. n. 5. probatque ex c. si soli, de cohabit. praebenda in 6. Vbi dicitur prohibitionē Pontificis non irritare collatione Beneficij, nisi cōstituerit, esse irritā, & inane, quod contra ipsum factum fuerit. Sed expresse non constat, irritam esse collationem Beneficij factam irregulari: licet constet prohiberi talem collationem: Ergo neque collatio facta infami, etiam infamia iuris, irrita erit. Nam irregularitas

234
Non priuatur ipso iure

M

regularitas infamia quadam est, ut constat ex cap. Infamis, 6. q. 1. Ita Palaeus 10. 3. tr. 14. d. 1. p. 1. num. 2. & Suar. ubi supra, defendunt, hanc sententiam esse probabilem.

²³⁵ Idem iudicio. Quia si collatio Beneficij facta valida est, à fortiori facta infami valebit. In foro autem externo nunquam valebit huiusmodi collatio: impetrarique poterit Beneficium ut vacans propter infamiam. Ut expresse notavit Suar. citat. num. 35. in fine. Equidem primam sententiam probabiliorē esse existimo.

PROBL. XXXII.

Periurium, per quod periurus potest repelli à testificando in iudicio, debet, & non debet esse necessario in iudicio probatum: tamen si de illo non sit lata sententia.

²³⁶ Non est necessarium, ut sit probatum in iudicio, sed sufficit, notorium esse notorietate facti, in quo evidens sit dixisse aliquem iurisiurandi verba falso quidem cum vera deliberatione, ac cognitione. Quia in textibus non signatur periurium, ob quod periurus debeat à testificando in iudicio repelli. Cum ergo periurium notorietate facti gravissimum sit, debet hunc effectum habere. Sic Sylvest. v. iuramentum. 2. q. 3. Azor. 10. 1. l. 1. cap. 11. q. 6. Valent. 2. 2. d. 6. q. 7. p. 1. num. 3. dicto 3. Suar. l. 3. de iuram. cap. 10. num. 20. docet sufficere publicam infamiam, quod talis homo peccare soleat.

²³⁷ Necessarium est, ut periurium sit probatum in iudicio, & non sufficit notorium esse notorietate facti. Quia cap. Testimonium, de testibus dicitur. Si vero de crimine sit emendatus ut in non comitetur infamia, non est in causa civili, vel etiam cum de crimine civiliter agitur, repellendus. Ergo non sufficit, periurium notum fuisse notorietate facti, ut infamiam contrahat, ob quam à testimonio ferendo repellatur, quia poterat interim emendari, et se ab illa nota expedire. Fit igitur propter periurium probatum huiusmodi legalem infamiam incurri, etiam si emendatus fuerit, ob quam debet esse à testimonio in causa civili, ac criminali repellendus. Sanch. l. 1. sum. cap. 10. num. 5. asserens, non satis esse quodlibet periurium ac repellendum periurium à testimonio ferendo, sed debere periurium de illo periurio convinci, & in iudicio damnari: et ex alia parte non debere esse periurium iniuria, vel metu extortum, aut à reo in iudicio de propria causa commissum. Et refert pro hac sententia Archidiaconum, Sotum, Arag. Tabienam, & alios.

²³⁸ Ego autem existimo, necessario requiri, & sufficere periurium ab ipse iniuria extortum, sed proximo nocivum, in iudicioque probatum, quamvis de illo lata non sit sententia. Quia licet periurus quovisque condemnatur non sit infamis infamia iuris, est tamen ex probatione illa iuridica infamis infamia facti: ob quam si à periurio oriatur à testificatione repellitur in omni causa, uti probat Palaeus 10. 3. r. m. d. 1. p. 1. num. 3.

CAPVT XVIII.

Circa Iuramenti Promissory obligationem, & firmitatem.

PROBL. XXXIII.

Si quis secum iuret, aut in absentia hominis, cui sit promissio, nomine acceptante legitime nomine ipsius, se daturum aliquid illi: tenetur, & non tenetur id implere.

²³⁹ Tenetur profecto, nec potest retrocedere etiam ante absentis acceptionem. Quia hoc iuramentum non est contra bonos mores, ut constat: nec contra bonum commune: Ergo servandum est, & si vero de iuramento sic Bart. l. si quis pro co. n. 1. ff. de fideiusor. Iason l. stipulatio ista §. aliter. n. 4. ff. de verb. oblig. Molina 10. 2. de iust. tr. 2. d. 26. 3. Suar. 10. 2. de Relig. l. 1. de iuram. c. 1. n. 1. & c. 1. n. 21. et multi alij, quos refert Sanch. 10. 1. de matr. l. 1. d. 7. n. 23.

²⁴⁰ Non tenetur implere, & retrocedere potest etiam ante absentis, aut ignorantis id votum fuisse emissum, acceptionem. Quia iuramentum id induit naturam promissionis factae homini cui acceditur: quae quidem est, ut includat tacitam conditionem, si ab altero acceptetur, et ut ante acceptionem possit revocari. Ita Sanch. citat. & l. 1. sum. c. 9. n. 10. Lessi. l. 2. c. 17. dub. 7. n. 12. & 13. & c. 42. dub. 22. & alij plures, quos refert Sanch. l. 1. de matr. citato. n. 24.

²⁴¹ Hoc probabilius reor. Quia licet Deus ad ducatur talis promissionis in testem, at cum sit homini facta, & non ipsi Deo per modum voti, Deus minimè acceptat, donec homo ipsi, cui iurans obligatur, acceperit: Ergo ante eius acceptionem nihil ita firmum actum est, quin possit revocari. Moneo tamen, hanc sententiam accipiendam esse, nisi iuramentum fieret ipsi Deo propter eius honorem de promissione aliqua pia implenda: tunc enim haberet rationem voti, & sic non posset revocari. At cum ius non acquiritur homini in hoc casu sed soli Deo, potest per relaxationem, vel commutationem tolli, in consilio homine: ut communiter à Doctoribus dicitur.

PROBL. XXXIV.

Qui iurat sine animo iurandi contrahit, & non contrahit obligationem implendi, etiam ex Religione.

²⁴² Dolus in iuramento intervenire potest, vel quia quis iuravit sine animo implendi rem promissam, vel absque animo iurandi, aut se obligandi, aut verbis amphybologicis. Verum si dolus solum sit, quia iuravit animo non implendi promissum, obligationi iuramenti non obstat. Quia stare optimè potest vera voluntas iurandi, & se obligandi, quin adsit animus exequendi obligationem. Nam licet satis controuersum sit, an promissio esse possit, absque animo rem promissam exequendi: at cum iuramentum de futuro non petat necessarium.